

БӨЛІМ: ЛОГОПЕДИЯ

Ерекше біліммен қамтылған балалардың сөйлеу тілі кемістігі түзету жолдары

ЖАРИЯЛАНДЫ
24.02.2023СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/132769/>

Жетісу облысы, Текелі қаласының

«№1 орта мектебі мектепке дейін» шағын орталығымен» коммуналдық мемлекеттік мекемесінің педагог-логопед маманы

Рысбаева Алия Кудайбергеновна

Психикалық дамуы тежелген баланы түзету жолдары

Бұл диагнозды балалар невропатологтары мен логопедтер зейін, есте сақтау, ойлау, эмоционалды-еріктік сфера және кейбір жағдайларда сөйлеу сияқты функциялардың дамуындағы артта қалу фактісін айту үшін пайдаланады. Сөйлеу — адам мүмкіндіктерінің көрінуінің ең жоғарғы формасы, жоғары психикалық функцияларға делдалдық жасайды, бірқатар психикалық функциялардың дамуы мен жинақталған жұмысының нәтижесі болып табылады. Осылайша, сөйлеу дамуының артта қалуының белгілі бір көріністері ақыл-ой дамуының тежелуінің белгілері болуы мүмкін. Бұзылулар мен дамудың кешігулерінің иерархиясында психикалық дамудың тежелуі деп аталатын даму ерекшеліктері ең болжамды және түзетілетін бұзылыс болып табылады.

Классификациясы:

Ақыл-ой кемістігінің әртүрлі классификациялары бар. Классификациялардың біріне сәйкес мыналар бар:

- 1) ЗПР себебі эмоционалды-еріктік сфераның дамуының кешігуі болып есептелетін конституциялық генезис ЗПР;
- 2) соматогендік шығу тегі ЗПР (соматикалық ауруға, моторлық немесе сенсорлық депривацияға байланысты);
- 3) психогендік шығу тегі ЗПР (гипо-қамқорлық, гипер-қамқорлық, невротикалық типке сәйкес даму, тоталитарлық және агрессивті білім беру стиліне байланысты);

4) Церебральды-органикалық шыққан ЗПР (әртүрлі этиологиялардың жүйке жүйесіне патологиялық әсер ету фоннда дамудың кешігуі).

«ЗПР» терминінің өзі сипаттамалық сипатта, бұзылыстың құрылымы туралы ақпарат бермейді және педагог мамандар (психологтар мен логопедтер) арасында біртіндеп өзектілігін жоғалтады.

Диагностика

Әдетте, ақыл-ой кемістігі диагнозын аппараттық тексеру әдістерін (ЭЭГ, УДЗ), анамнез жинау және баланың патологиялық дамуының басқа нұсқаларын (ақыл-ой кемістігі, психикалық ауру) алып тастау арқылы кешенді тексеруден кейін балалар невропатологы немесе психиатр анықтайды. Көбінесе ЗПР — бұл неврологиялық бұзылулармен немесе баланың ерекше өмірлік жағдайымен бірге жүретін диагноз. Дәрігердің ақыл-ой кемістігі диагнозын қойғаннан кейін баланы кідірістердің сапасы мен механизмін нақтылау, ең жетіспейтін функцияларды анықтау және нейропсихологиялық және логопедиялық статусты дәл анықтау үшін логопед пен нейропсихолог тексереді (мысалы, қалыптаспаған бағдарламалау және бақылау, шашаудың жоғарылауы, праксис аймағындағы қалыптаспау (диспраксия) немесе гноз, ойлау немесе эмоционалды-еріктік сфера ерекшеліктері, есту-сөйлеу қабылдау көлемінің төмендеуі, алалия және т.б.).

Емделуі:

Ақыл-ойдың артта қалуын жеңу үшін көп жағдайда кешенді мультидисциплинарлық тәсіл қажет, невропатолог кідірістің неврологиялық себептерін жою үшін дәрі-дәрмек тағайындайды, сонымен қатар терапияға медициналық-педагогикалық профильдегі мамандар қатысады. Нейропсихолог артта қалған психикалық функциялардың қалыптасуы мен дамуымен айналысады. Логопед сөйлеуді дамыту, белсенді және пассивті сөздік қорын қалыптастыру бойынша жұмыс істейді, болашақта дислексия мен дисграфияның дамуын болдырмау үшін жазу мен оқуды дамыту бойынша жұмыс істейді. Кейбір жағдайларда массаж курсы, қолмен терапия, остеопатикалық емдеу қажет.

Психикалық дамуы тежелуді емдеуде Батыстың жетекші медициналық орталықтарының заманауи тәжірибесінде белсенді қолданылатын бірегей әдістеме — транскраниальды магниттік ынталандыру (ТМС) ерекше орын алады. Транскраниальды магниттік ынталандыру әдісінің жұмыс істеу принципі ми қыртысының кейбір бөліктерінің жүйке жасушаларына қысқа мерзімді магниттік импульстардың ауыртпалықсыз және инвазивті емес әсер етуінде жатыр.

TMS көмегімен курстық емдеу терапияның тиімділігін де, мамандармен емдік сеанстарды да арттырады — нәтижеге жету үшін қажетті уақытты айтарлықтай

қысқартады. ЦРН «DoctorNeuro» Мәскеудегі ақыл-ой дамуының тежелуін емдеуде ТМС қолдануды тәжірибеден өткізетін бірнеше клиникалардың бірі болып табылады. Біздің орталықта ТМС үшін максималды конфигурацияда жабдық бар, бұл бізге өзіміздің және қазіргі уақытта белгілі емдеу хаттамаларын қолдануға мүмкіндік береді.

ҚМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.